

Familj

Arkiverat



Röda korset-volontärer bär in patienter på bår genom porten till Kvarnbyskolan, dåvarande Centralskolan.

Bilder: Mölndals stadsmuseum

Krigsoffren gjorde djupt intryck på Mölndalsborna

Sommaren 1945 blev Kvarnbyskolan ett beredskapssjukhus för några av de flyktingar som hade överlevt koncentrationslägren i Tyskland och Polen efter andra världskriget.

I slutet av april 1945 hade det anlänt flera tusen flyktingar med fartyg från Tyskland till hamnen i Malmö och många av dem var i stort behov av sjukhusvård.

De flesta som kom var allvarligt undernärda och sjuka. Flera hundra flyktingar transporterades med bussar till Göteborg och placerades på olika vårdplatser i Västsverige, däribland Mölndal. På många platser användes skolor som lokaler, eftersom det helt enkelt inte fanns andra byggnader som var lämpliga att med kort varsel ta emot så många människor i behov av hjälp.

I maj 1945 beslutade där för Mölndals skolstyrelse att sommarlovet skulle förlängas några veckor för alla Mölndals skolelever så att Kvarnbyskolan, som vid den här tiden hette Centralskolan, kunde göras om till beredskapssjukhus. Sommarlovet förlängdes för samtliga elever i Mölndal för att det skulle vara samma förutsättningar för alla.

Under hela kriget hade

Röda Korset i Mölndal varit i beredskap och nu bidrog de med både transporter och personal.

Att Kvarnbyskolan valdes ut att bli beredskapssjukhus berodde på att byggnaden ansågs lämplig att göra om till sjukhus. Det underlättade att det fanns redan indragna vattenledningar i byggnaden och att de stora skolsalarna ganska enkelt kunde göras om till sjukhus-salar. Troligtvis underlättade det också att det i skolan fanns ett bad och ett kök. På Kvarnbyskolan skulle det göras plats för 200 överlevande flyktingar uppdelade i de 20 skolsalarna.

I ett protokoll från Röda Korsets kvinnoförening berättas det om arbetet bland flyktingarna och om hur de påverkade invånarna i Mölndal. Det står om "det djupa intryck de gjort på alla i vår stad och den varma glädjen de visat för all vänlighet och alla gåvor."

Trots att flyktingarna fick

den vård de behövde, överlevde en del av dem inte efter den svåra läkertidens obeskrivliga fasor.

Många av de överlevande på bilderna från museets arkiv ser väldigt unga ut. Om de flesta har vi inga uppgifter, men en av dem är faktiskt identifierad!

Abraham Frischer heter en av de unga männen på bilderna. Han kom från Lodz i Polen och hade sedan tonåren endast upplevt krig och fångenskap. När han anländer till Kvarnbyskolan är han 22 år

Vad vill du läsa om?

• Arkiverat är ett samarbete mellan Mölndals-Posten och Mölndals hembygdsförening, Föreningsarkivet, Källareds Hembygdsförening, Lindome hembygds-gille samt Mölndals stadsmuseum. Vad vill du läsa om?

• Mejla redaktion@molndalsposten.se!

och är så svag att han måste få hjälp med att äta.

Innan krigets slut hade han överlevt flera koncentrationsläger under fruktansvärda förhållanden. Genom en slump blev han upptäckt och räddad av en brittisk soldat som hittade honom i en hög bland döda kroppar utanför koncentrationslägret Bergen-Belsen.

Att vi vet lite mer Abraham är tack vare hans familj som hittade en bild på honom i museets digitala bildarkiv.

Efter sjukhustiden träffade han sin blivande fru Ester på en fest för dem som hade överlevt kriget. De blev förälskade, gifte sig och bosatte sig i Göteborg. Ester som också kom från Polen, hade även hon upplevt arbets- och koncentrationsläger. Trots alla smärtsamma minnen kom de båda att skapa ett liv tillsammans.

Från juni till augusti vistades de överlevande på skolan. Beredskapssjukhuset lades ner i slutet av augusti eftersom det var svårt att hitta andra lokaler för skolans elever. Efter städning och återställande av lokalerna öppnade skolan igen. Många patienter överfördes till andra platser i



Abraham Frischer vid ankomsten till Kvarnbyskolan/Centralskolan.

Okänd patient i en av skolans omgjorda skolsalar.

Västergötland istället.

Många av flyktingarna fick så småningom nya krafter och kunde börja ett nytt liv. En del av dem hyrde in sig i privatbostäder i Mölndal och började arbeta. Enligt muntliga uppgifter kan en arbetsplats ha varit Mölnlycke fabriker i Krokslätt där flera flyktingar kunde finna arbeten. I Lackarebäcksskogen byggdes tillfälliga bostadsbaracker där några av dem troligtvis bodde.

Andra reste så småningom till Israel och andra platser i världen där de sökte och i bästa fall fann överlevande släktingar. En del blev kvar i Sverige. De allra flesta förlorade alla sina familjemedlemmar och släktingar i kriget.

Upplevelserna satte naturligtvis djupa spår. De flesta Mölndalsborna ville nog väl och såg till att omhändertaga flyktingarnas grundläggande behov som mat och tak över huvudet. Men de själsliga sårerna var svårare att

förstå och kanske saknades också kunskap att hjälpa till med just det.

Idag finns det en kulturhistorisk informationsskylt utanför Kvarnbyskolan som berättar om platsens historia. Många frågor återstår ändå att besvara om vad som sedan hände dem som kom till Mölndal efter andra världskriget. Det är mycket vi inte vet om de enskilda personerna.

I vår tid har vi också tagit emot nya generationer människor som behövt hjälp, från olika konflikter i världen. Hur har vi tagit emot dem och hur mycket har vi lärt av historien?

Känner du igen någon annan på bilderna och vet mer om vad som hände eller har mer att berätta? Då kan du höra av dig till Stadsmuseet, till exempel på mejladressen museum@molndal.se.

Christine Caux Gustafsson